

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
NA TERENIE GMINY ZŁOCENIEC NA LATA 2016 – 2020
ZA ROK 2017**

Złocieniec luty 2018 r.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie obowiązujący na terenie gminy Złocieniec na lata 2016 – 2020 przyjęty został do realizacji Uchwałą Nr XXIII/192/2016 w dniu 28 kwietnia 2016r.

Zgodnie z zapisem gminnego programu koordynator programu co roku sporządza sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów i instytucji uczestniczących w realizacji tego programu.

Opracowanie i realizacja gminnego programu ma na celu stworzenie wsparcia i profesjonalnej pomocy zmierzającej do zwiększenia dostępności i skuteczności zorganizowanych form pomocy dla osób dotkniętych zjawiskiem przemocy, zwiększenie dostępności programów profilaktycznych, profesjonalnej edukacji osób działających na rzecz rodzin dotkniętych przemocą, prowadzenie programów terapeutycznych, dostarczanie wiedzy społeczeństwu o zjawisku przemocy w rodzinie, motywowanie społeczności lokalnych.

Niniejsze opracowanie przygotowane zostało w oparciu o informacje uzyskane od podmiotów współrealizujących Gminny Program i działających na rzecz rodzin dotkniętych przemocą oraz działających w Zespole Interdyscyplinarnym, którzy dzięki podejmowanym inicjatywom realizują działania wynikające z w/w programu mając na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy.

Systematyczna ewaluacja programu stanowi podstawę do jego doskonalenia, a co za tym idzie wprowadzenia ewentualnych korekt, nowych rozwiązań wynikających z dynamiki zmieniających się uwarunkowań społecznych oraz doświadczeń podmiotów realizujących program. Koordynatorem działań związanych z realizacją programu jest Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Złocięncu.

Podstawy prawne programu:

Program realizowany jest w oparciu o podstawowe przepisy regulujące zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie tj.:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. z 1997r. Nr 78, poz. 483 ze zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r., poz. 1390 – tekst jednolity),

Przedmiotowy program opiera się o następujące akty prawne:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017r. poz. 1769 t.j.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016r. poz. 487),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny (Dz. U. z 2017 r. poz. 2204, z 2018 r. poz. 20),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks Rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017r. poz. 2082 t.j.),
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990r. o Policji (Dz. U. z 2017r. poz. 2067 t.j.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016r. poz. 224 t.j.),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011r. Nr 209, poz. 1245),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks Postępowania Karnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1904 t.j.)

Program wpisuje się w założenia:

- Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 (przyjęty Uchwałą Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014r.),
- Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Drawski m na lata 2015-2020,
- Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2022,
- Strategii Rozwoju Powiatu Drawskiego na lata 2015-2025.

Realizatorami Programu są:

1. Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Złocieńcu,
2. Komisariat Policji w Złocieńcu,
3. Szkoły i placówki oświatowe,
4. Placówka Ochrony Zdrowia,
5. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Złocieniec,
6. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

7. Punkt Konsultacyjno – informacyjny przy GKRPA,
8. Stowarzyszenia i organizacje pozarządowe,
9. Straż Miejska,
10. Świetlice dla dzieci i młodzieży,
11. Złocieniecki Ośrodek Kultury w Złocięncu,
12. Prokuratura Rejonowa w Drawsku Pomorskim,
13. Sąd Rejonowy w Drawsku Pomorskim,
14. Ośrodek Wspierania dziecka i Rodziny w Drawsku Pomorskim,
15. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Drawsku Pomorskim.

I. Realizowane cele w ramach programu w 2017r.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie zakłada osiągnięcie następującego celu głównego: zmniejszenie skali zjawiska przemocy oraz stworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc w rodzinie oraz ograniczenie następstw zjawiska przemocy w rodzinie.

Cel główny realizowany jest poprzez cele szczegółowe:

1. Koordynacja działań lokalnych podmiotów.
2. Podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej na problemy związane z przemocą w rodzinie oraz promowanie postaw społecznych wolnych od przemocy.
3. Umożliwienie podnoszenia kompetencji osób pracujących z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie lub osobami stosującymi przemoc.
4. Rozwój infrastruktury podmiotów udzielających pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, oraz podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług.
5. Zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, a także osobom stosującym przemoc w rodzinie.

II. Realizowane zadania w 2017r.

1. Koordynacja działań lokalnych podmiotów.

Zadanie 1: Prowadzenie Zespołu Interdyscyplinarnego.

- Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015r., poz.1390 t.j.), Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Zadaniem Zespołu jest prowadzenie zintegrowanych działań oraz koordynowanie działań podmiotów o których mowa w art. 9a ust.10 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie tj. Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, służby zdrowia, oświaty, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W 2017r. prowadzono **74 procedury „Niebieskie Karty”**, działania podejmowano w **61 rodzinach** w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”. Z lat ubiegłych na 2017r. przeszło **24 kart**.

- W 2017r. przekazano **50 procedur „Niebieskie Karty”** do Zespołu Interdyscyplinarnego, z tego:
 - **45** przekazanych przez przedstawicieli policji,
 - **4** przekazane przez przedstawicieli pomocy społecznej,
 - **0** przekazana przez przedstawicieli oświaty,
 - **0** przekazanych przez przedstawicieli ochrony zdrowia,
 - **1** przekazanych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
 - **26** procedur Niebieska Karta w trakcie realizacji na dzień 31 grudnia 2017r. (19 rodzin).
- W 2017r. zakończono prowadzenie **47 procedur**, w tym 3 procedury przekazano do Zespołów Interdyscyplinarnych w Gminie Czaplinek i Drawsko Pomorskie ze względu na zmianę miejsca zamieszkania osoby doznającej przemocy.

Zestawienie ilości Niebieskich Kart na przestrzeni lat 2015 – 2017

Lata	2015	2016	2017
Liczba „Niebieskich Kart”	62	39	74

Oceniając całokształt sytuacji uważamy, że polityka informacji związana z obszarem przeciwdziałania przemocy pozwoliła na wzrost świadomości i wrażliwości osób z problemem przemocy i społeczeństwa ogółem. Przełożyło to się na wzrost ilości prowadzonych procedur.

- W 2017r. Zespół Interdyscyplinarny odbył **3 posiedzenia**, grupa robocza Zespołu Interdyscyplinarnego odbyła **226 posiedzeń**.

Częstotliwość spotkań zależna była od indywidualnej sytuacji rodziny. W okresach między spotkaniami członkowie grup roboczych monitorowali sytuację poprzez:

- Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w oparciu o:
 - Punkt Konsultacyjno - informacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków oraz członków ich rodzin ul. 3-go Pułku Piechoty 2 w Złocięncu - czynny od poniedziałku do piątku, dyżury pełnią:
 - Janina Januszkiewicz – poniedziałek, godz. 16.00 – 17.30 - sekretarz, członek GKRPA;
 - Barbara Braniecka – wtorek, godz. 16.00 – 17.30 – kurator społeczny, pielęgniarka, członek GKRPA;
 - Paulina Paryska – Mazur - środa, godz. 16.30 – 18.30 – psycholog
 - Renata Lebiecka – czwartek, godz. 16.00 – 17.30 – specjalista w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, specjalista pracy socjalnej,
 - Józef Szkandera – piątek, godz. 16.00 – 17.30 – Pełnomocnik Burmistrza Złocienica ds. profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom w zakresie alkoholizmu i narkomanii w gminie Złocieniec.

TELEFON CAŁODOBOWY – 668 029 143

→ Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego – Bożena Kołaczyńska, Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Złocięncu ul. Plac 650 – lecia 1, tel. 94 36 71 248, e-mail zespol@mgops.zlocieniec.pl , mgops-zlocieniec@wp.pl od poniedziałku do piątku w godz. 7⁰⁰ – 15⁰⁰ oraz pracownicy socjalni.

→ Niebieska Linia – całodobowy telefon ogólnopolski: 801 120 002.

→ Pedagodzy szkolni:

- Szkoła Podstawowa nr 1 w Złocięncu tel 94 36 71 242,
- Szkoła Podstawowa nr 3 w Złocięncu tel 94 36 70 450,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Złocięncu tel 94 36 71 850,
- Gimnazjum w Złocięncu tel 94 36 73 577.

→ Komenda Powiatowa Policji w Drawsku Pomorskim Pani Karolina Żych tel 94 36 305 36 od poniedziałku do piątku w godz. 7.30 – 15.30 oraz Komisariat Policji w Złocięncu tel 94 36 36 801 od poniedziałku do piątku w godz. 7.00 – 15.00.

TELEFON ALARMOWY CAŁODOBOWY – 997 i 112

→ Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Drawsku Pomorskim, ul. Obr. Westerplatte tel 94 36 324 86.

→ Ogólnopolskie telefony zaufania:

- dziecko – 116 – 111,
- dorośli – 116 – 117.

- Zespół Interdyscyplinarny wypracował spójne procedury postępowania podczas interwencji wobec ofiar i sprawcy przemocy w rodzinie, które realizowane były na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury „Niebieska Karta” oraz formularzy „Niebieska Karta”.

Zadanie 2: Poszerzenie poradnictwa specjalistycznego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu wsparcia prawnego i psychologicznego realizowane były poprzez działania pracowników Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Złocięncu zakresie:

- realizacji działań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- współpraca z instytucjami pomocowymi, działającymi w celu przeciwdziałania oraz pomocy osobom doznającym przemocy,
- systematycznym monitorowaniu rodzin,
- wspieraniu emocjonalnym, edukacyjnym rodzin,
- wskazanie na możliwość skorzystania z pomocy psychologicznej, prawnej oraz w formie poradnictwa – medycznego, zawodowego i rodzinnego,
- pomoc w sporządzaniu pism procesowych,

- poinformowanie o warunkach korzystania ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej,
- udostępnienie informacji o instytucjach i organizacjach udzielających pomocy osobom dotkniętym zjawiskiem przemocy,
- powiadomienie sądu rodzinnego i opiekuńczego o sytuacji dzieci.

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Złocieńcu w roku 2017 był głównym organizatorem kampanii „Biała Wstążka” mającej na celu zatrzymanie przemocy wobec kobiet, do której włączyli się: Komisariat Policji w Złocieńcu, Urząd Miejski w Złocieńcu, Straż Miejska w Złocieńcu i WOPR Powiatu Drawskiego.

2. Podniesienie świadomości i wrażliwości społecznej na problemy związane z przemocą w rodzinie oraz promowanie postaw społecznych wolnych od przemocy.

Zadanie 1: Przygotowanie i udostępnianie materiałów o charakterze informacyjnym i edukacyjnym – w celu ułatwienia dostępu do podstawowych informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy oraz podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców Gminy na temat przemocy w rodzinie.

- Przeprowadzenie rozmów i pogadek na zajęciach szkolnych, prowadzonych przez nauczycieli.
- Zajęcia socjoterapeutyczne w szkołach z dziećmi mającymi zaburzenia emocjonalne.
- Kierowanie i motywowanie osób stosujących przemoc do uczestnictwa w programie edukacyjno – korekcyjnym dla sprawców przemocy.
- Placówki Wsparcia Dziennego – prowadzenie programu profilaktyczno - edukacyjnego z zakresu profilaktyki uzależnień i rozwoju umiejętności społecznych.
- Dystrybucja ulotek informacyjnych „Stop przemoc”, plakatów.

- Promowanie prawidłowego stylu życia i relacji społecznych służących wzmocnieniu więzi rodzinnych.
- Podejmowanie działań mających na celu zapobieganie przejściu sytuacji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej.

Zadanie 2: Promowanie efektywnych sposobów rozwiązywania konfliktów w rodzinie oraz sposobów radzenia sobie z agresją i złością, które mają na celu przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności radzenia sobie w sytuacjach konfliktowych.

- **Szkoły i inne placówki oświatowe – obszar działalności**

Z przekazanych informacji wynika, iż placówki oświatowe:

Promowały wartości rodzinne i edukacyjne w zakresie wychowania bez przemocy poprzez:

- udział w kampaniach ogólnopolskich i lokalnych;
- udział rodziców w opracowywaniu Programu Wychowawczo – Profilaktycznego Szkoły (rodzice współtworzą system wartości, propagują wychowanie bez przemocy).

Kształtowały postawy asertywne poprzez:

- zajęcia prowadzone na godzinach wychowawczych przez wychowawców i pedagoga szkolnego;
- zajęcia prowadzone przez specjalistów z PPP w Drawsku Pomorskim;
- zajęcia profilaktyczne prowadzone przez przedstawicieli różnych instytucji m.in. Policji, Sądu Rodzinnego i Nieletnich, Straży Miejskiej;
- spotkania dzieci z przedstawicielami policji na temat zachowania się w sytuacjach kryzysowych;
- promowanie w codziennej pracy wartości rodzinnych, kształtowanie szacunku do drugiego człowieka, dla jego życia i zdrowia.

Propagowały nieagresywne zachowania wśród uczniów poprzez:

- naukę rozwiązywania konfliktów w sposób ugodowy;
- prowadzenie zajęć na temat mediacji, kształtowania umiejętności współpracy z rówieśnikami;
- udział w kampaniach ogólnopolskich.

Edukowały społeczność lokalną poprzez:

- wywiady profilaktyczne prowadzone przez specjalistów,
- pedagogizację rodziców.

Monitorowały środowiska zagrożone przemocą w rodzinie poprzez:

- rozmowy indywidualne;
- obserwacja uczniów;
- przepływ informacji między instytucjami pracującymi na rzecz dzieci i rodziny;
- rozeznanie środowiska we współpracy z MGOPS w Złocieńcu.

Angażowały się w prowadzone procedury „Niebieskie Karty” poprzez:

- udział pedagoga szkolnego w Zespole Interdyscyplinarnym ds. Przemocy w Rodzinie;
- udział nauczycieli w szkoleniach, konferencjach;
- otaczanie uczniów z grup ryzyka pomocą psychologiczno – pedagogiczną.

Diagnozowały problem przemocy w rodzinie poprzez:

- udział w wywiadach środowiskowych prowadzonych przez pracowników socjalnych;
- rozmowy z rodzicami i uczniami, porady;
- współpracę z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz rodziny;
- współpraca z pracownikami socjalnymi, kuratorami, asystentami rodzin;
- organizowanie rad pedagogicznych na temat rozeznania sytuacji wychowawczych dziecka w rodzinie.

Podnosiły poziom wiedzy i umiejętności poprzez:

- udział w szkoleniach, konferencjach, warsztatach;
- udział w spotkaniach członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przemocy w Rodzinie;
- wymianę doświadczeń.

- **Straż Miejska**

Strażnicy miejscy w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie przeprowadzali spotkania

w szkołach i przedszkolach wskazując m.in. zachowania społeczne agresywne jako te naganne oraz wskazywano zachowania społeczne nieagresywne jako te pożądane w środowisku rodzinnym i szkolnym. Edukacja społeczności lokalnej wykonywana była przez Straż Miejską w Złocieńcu w ramach współpracy ze świetlicami wiejskimi oraz miejską świetlicą „Promyczek”, gdzie w trakcie spotkań rozpowszechniano materiały dydaktyczne dotyczące prawidłowych zachowań w szkole oraz w domu. Ponadto w grudniu 2017r. przeprowadzono zajęcia z młodzieżą gimnazjalną na temat nałogów, przemocy fizycznej i psychicznej oraz jak przeciwdziałać zjawiskom patologicznym wraz z dzielnicowymi Komisariatu Policji w Złocieńcu.

W 2017r. Straż Miejska uczestniczyła w 153 posiedzeniach grup roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego realizując zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W ramach służby odnotowała jedną interwencję w sprawach dotyczących przemocy w rodzinie. Ściśle współpracuje z MGOPS w Złocieńcu, z Zespołem Interdyscyplinarnym w Gminie Złocieniec. Podczas spotkań cyklicznych z pracownikami socjalnymi oraz asystentami rodziny, a także członkami grup roboczych ZI omawia tematykę występującej przemocy w rodzinie.

- **Policja**

Komisariat Policji w Złocieńcu w 2017 roku prowadził wiele działań profilaktyczno-edukacyjnych. Działania te dotyczyły zagrożeń i skutków związanych ze stosowaniem przemocy w środowisku domowym lub szkolnym. Wspólnym mianownikiem było bezpieczeństwo mieszkańców, w tym zagadnienia związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Podczas całorocznych spotkań profilaktycznych z rodzicami, dziećmi i młodzieżą poruszano problematykę zapobiegania agresji i przemocy w rodzinie w celu podniesienia świadomości w tym zakresie. Podczas wspólnych spotkań z pedagogami oraz dziećmi w placówkach szkolnych omawiali i przedstawiali materiały dotyczące skutków spożywania alkoholu oraz środków psychoaktywnych. Edukowano nauczycieli jak rozpoznać osobę pod wpływem narkotyków i dopalaczy. Pouczono również o możliwości wezwania patrolu policji w przypadku ujawnienia takiej osoby. W ramach spotkań z młodzieżą szkolną rozpowszechniano materiały dydaktyczne otrzymywane z Komendy Wojewódzkiej w Szczecinie.

Dzielnicowi z Komisariatu Policji w Złocieńcu przy udziale Prezesa i członków Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego Powiatu Drawskiego brali

udział w cyklu zajęć edukacyjno – profilaktycznych dotyczących zasad udzielania pierwszej pomocy, a także omówione zostały zasady bezpiecznej drogi do domu i bezpiecznej drogi do szkoły. Dzielnicowi z Komisariatu Policji w Złocięncu uczestniczyli w projekcie socjalnym specjalisty pracy socjalnej z Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Złocięncu, Pani Renaty Lebieckiej „Przemoc w rodzinie wobec osób starszych”. Współprowadzili zajęcia informacyjno-edukacyjne z zakresu występowania przemocy w rodzinie i uzależnień. W ramach spotkań odbywających się w szkołach, przedszkolach przeprowadzono szereg rozmów z dziećmi i młodzieżą w tematach mogących wystąpić w codziennym życiu.

- „Cyberprzemoc”
- „Bezpieczeństwo w domu, szkole i na podwórku”
- „Bezpieczne wakacje”
- „Bezpieczne ferie”
- „Bezpieczny senior”
- „Handel ludźmi”

Komisariat Policji w Złocięncu przeprowadził 13 postępowań przygotowawczych z art. 207 § 1 kk, w tym 9 zakończono aktem oskarżenia, a 4 umorzono z powodu braku znamion przestępstwa, w 7 przypadkach zastosowano środek zapobiegawczy. Z art. 157 § 1 kk wszczętych było 5 postępowań, z czego 3 obecnie są prowadzone, a 2 zakończyły się aktem oskarżenia. Działania policjantów KP Złocieniec polegały przede wszystkim na podejmowaniu natychmiastowych działań interwencyjnych w przypadku uzyskania informacji na temat przemocy w rodzinie. Funkcjonariusze przeszli cykl szkoleń dotyczących zagadnień przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zapobiegania przestępczości, postępowania funkcjonariuszy na miejscu interwencji z przemocą w rodzinie, procedura NK, zadania dzielnicowego w tym zakresie, profilaktyka.

W roku 2017 na terenie miasta i gminy Złocieniec przeprowadzono 246 spotkań ze społeczeństwem, w tym 139 z samorządem lokalnym. Założono 45 „Niebieskich Kart”, przeprowadzono 217 interwencji domowych.

- **Prokuratura Rejonowa w Drawsku Pomorskim**

Prokuratura Rejonowa w Drawsku Pomorskim w okresie od 1 stycznia 2017r.

do 31 grudnia 2017r. w postępowaniach prowadzonych z terenu gminy Złocieniec zastosowała środek zapobiegawczy w postaci dozoru policji w sześciu sprawach oraz w trzech sprawach na wniosek Prokuratury, Sąd Rejonowy w Drawsku Pomorskim zastosował środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania. W 2017r. Prokuratura Rejonowa w Drawsku Pomorskim wydała sześć decyzji o umorzeniu postępowań o czyn z art. 207 kk i art. 157 kk z terenu gminy Złocieniec. Jednocześnie Prokuratura w okresie od 20 lutego 2017r. do 24 lutego 2017r. w ramach „Tygodnia Pomocy Ofiarom Przestępstw” organizowała dyżury prokuratorów, podczas których udzielano informacji osobom zainteresowanym na temat uprawnień przysługujących pokrzywdzonemu, a także informowano o miejscach wsparcia dla osób dotkniętych przemocą.

- **Stowarzyszenie Klub Abstynenta „CARPE DIEM”**

Cele i zadania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie realizowane były przez stowarzyszenie w formie promocji prawidłowego stylu życia oraz zachowania poprawnych relacji społecznych służących wzmocnieniu więzi rodzinnych. Uwrażliwiano na problem przemocy w rodzinie i jej negatywnych skutkach. Stowarzyszenie udzieliło wsparcia psychologicznego dla jednej osoby doznającej przemocy oraz dwóm osobom podejrzanym o stosowanie przemocy. Jednocześnie dwie osoby doznające przemocy skorzystały ze wsparcia terapeuty uzależnień. Wskazano instytucje zajmujące się pomocą ofiarom przemocy domowej, poinformowano o możliwości otrzymania schronienia np. w schroniskach, hostelach i punktach interwencji kryzysowej.

- **Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Drawsku Pomorskim**

realizowała **programy profilaktyczne** ukierunkowane na wyeliminowanie agresji wśród dzieci i młodzieży poprzez:

Pozytywne relacje w zespole – zajęcia w ZS w Złocięncu przy ul. Czwartaków 2. W Zespole Szkół w Złocięncu z siedzibą przy ulicy Czwartaków 2, uczniowie klas I-III uczestniczyli w cyklicznych warsztatach mających na celu budowanie pozytywnych relacji w zespole. Uczniowie podczas zajęć mieli możliwość bliżej poznać siebie, z zaangażowaniem dzielili się informacjami na temat swoich upodobań

i zainteresowań, a poprzez obserwację istniejących między nimi powiązań rozwijali wzajemną akceptację.

Pozytywne relacje w zespole - Zajęcia miały charakter profilaktyczny – zajęcia w Szkole Podstawowej nr 1 Złoceniec. Umiejętności w zakresie komunikacji i rozwiązywania konfliktów. Zajęcia dla uczniów. Umiejętność porozumiewania się jest podstawą dobrych kontaktów koleżeńskich, rodzinnych i innych.

Wypracowanie wspólnych metod i sposobów reagowania na trudne zachowania ucznia - Szkoła Podstawowa nr 1 Złoceniec – Zajęcia skierowane dla rodziców i nauczycieli. Na spotkaniu omawiano sytuację psychologiczną dziecka zranionego. Uświadomiono dorosłym mechanizmy zachowań dzieci po traumatycznych doświadczeniach. Przedstawiono zaburzenia wynikające z bolesnych doświadczeń i ich wpływ na funkcjonowanie dzieci we wszystkich sferach życia. Podczas spotkania rodzice dzielili się swoimi uwagami na temat trudności wychowawczych. Dyskutowali na temat tego, co działa, a czego należy unikać w wychowaniu oraz jak nawiązać więź z dzieckiem, by poczuło się ono bezpieczne, ważne i zaopiekowane.

„Bezpieczny Uczeń”- warsztaty dla uczniów. Objęcie uczniów tą formą pomocy ma na celu zapobieganie pojawieniu się niekorzystnych zachowań w przyszłości. Jest sposobem reagowania na niekorzystne zjawiska społeczne, które oceniane są jako szkodliwe i niepożądane. W tym wypadku profilaktyka używania substancji psychoaktywnych to zmniejszenie ryzyka ich używania oraz związanych z tym problemów, poprzez opóźnienie lub przeciwdziałanie inicjacji, niedopuszczanie do poszerzenia kręgu osób – szczególnie ludzi młodych, eksperymentujących z psychoaktywnymi legalnymi i nielegalnymi substancjami. Zajęcia miały również na celu promocję bezpiecznego i zdrowego stylu życia

„Nie czyń drogiemu – co tobie niemiłe”, zajęcia z zakresu profilaktyki zachowań agresywnych dla młodzieży. Podczas zajęć uczniowie uczyli się umiejętności rozpoznawania uczuć, uczucia złości, zapoznali się ze sposobami radzenia sobie ze złością, poznali korzyści płynące z kontrolowania swoich nieprzyjemnych uczuć. Omówione zostały także konsekwencje zachowań agresywnych. Na podstawie obejrzonej prezentacji i filmu uczniowie mieli możliwość przeanalizowania zachowań agresywnych i przemocy oraz wysnucia własnych wniosków na temat zjawiska przemocy rówieśniczej w świecie realnym i cyberprzestrzeni. W trakcie zajęć omówiono prawidłowe sposoby reagowania na przemoc

rówieśniczą, zapoznano młodzież z możliwościami szukania pomocy, konsekwencjami oraz prawnymi skutkami przemocy rówieśniczej.

„Słowa, które ranią”- warsztaty dla uczniów. Podczas spotkania, uczniowie zdobywali podstawowe wiadomości z zakresu agresji, z naciskiem na agresję słowną. Poszukiwali odpowiedzi na pytanie, dlaczego jesteśmy agresywni. Omawiali sposoby radzenia sobie z agresywnymi zachowaniami kolegów. Ćwiczyli umiejętność rozwiązywania konfliktów, sposobów komunikowania się i podejmowania decyzji. Poznali sposoby właściwego reagowania na agresję słowną. Uczniowie mogli uświadomić sobie jak wiele jest przyczyn oraz skutków zachowań agresywnych. Dodatkowo zdobyli wiedzę, w jaki sposób unikać zachowań agresywnych. W trakcie zajęć szukali sposobów radzenia sobie ze złością. Uczestnicy wymienili wiele konstruktywnych pomysłów radzenia sobie z trudnymi emocjami. Zajęcia te dały możliwość lepszego poznania siebie i kolegów, oraz wypracowania sposobów radzenia sobie z agresją, w tym także agresją słowną.

„Wzmacnianie poczucia własnej wartości” program był skierowany do uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Miał pokazać uczniom jak zwyciężyć swoją wartość, akceptować siebie, ograniczać zachowania agresywne.

Zwrócenie uwagi na samoocenę młodego człowieka i jego rolę w dorosłym życiu. Wyeliminowanie używania przez dzieci i młodzież substancji psychoaktywnych (alkohol, narkotyki):

Program profilaktyczny „ Dziękuję NIE” program był skierowany do uczniów klas szkół podstawowych i gimnazjum. Głównym celem było zapoznanie uczniów ze skutkami nadużywania środków uzależniających i odurzających.

Prawda i mity na temat palenia papierosów uczniowie gimnazjum uczestniczyli w zajęciach warsztatowych na temat środka uzależniającego – papierosów. Celem zajęć było porządkowanie wiedzy na temat szkodliwego wpływu palenia tytoniu nie tylko na narządy oddychania, ale na cały organizm. Celem głównym było zapobieganie palenia tytoniu wśród uczniów. Uczniowie zapoznali się z różnymi stwierdzeniami dotyczącymi palenia po czym dyskutowali nad stwierdzeniami budzącymi najwięcej kontrowersji. Przedstawiali również

swoje pomysły, oceniali wypowiedzi koleżanek i kolegów. Uczniowie mieli okazję swobodnie wyrazić opinie i przekonania na temat środków uzależniających.

„Dlaczego warto odmawiać” celem programu jest nauczanie młodzieży niekonfliktowego odmawiania, przygotowanie uczniów do odważnych a zarazem racjonalnych reakcji na presję wywieraną przez rówieśników lub osoby dorosłe. Próba dotarcia do wyobraźni młodzieży, aby mogli dostrzec następstwa przewlekłego picia alkoholu i brania narkotyków, odnoszone do świata dorosłych. Program wymiany poglądów, samodzielnych poszukiwań, rozwiązywania autentycznych problemów może korzystnie wpłynąć na zmianę zachowania.

Poradnictwo i pomoc specjalistyczna:

- zajęcia socjoterapeutyczne w szkołach między innymi „ Jak radzić sobie ze złością”, „Jak radzić sobie ze stresem”,
- objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną uczniów, którzy sprawiają trudności wychowawcze i przejawiają zachowania agresywne wobec rówieśników,
- objęcie pomocą psychologiczną rodziców tych dzieci,
- prowadzone przez psychologa terapii dla sprawców przemocy,
- objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną ofiar przemocy,
- zakładanie „Niebieskiej Karty” dla ofiar przemocy,
- prowadzenie terapii rodzin,
- prowadzenie indywidualnych porad dla rodziców, którzy nie radzą sobie z wychowaniem dzieci,
- prowadzenie terapii pedagogicznej dla dzieci z trudnościami w nauce,
- prowadzenie pedagogizacji rodziców w przedszkolach i szkołach,
- współpraca poradni z pracownikami socjalnymi MGOPS z pedagogami szkół, lekarzami rodzinnymi w sprawie przemocy dotyczącej dzieci i młodzieży,
- konferencja dotycząca sytuacji osób niepełnosprawnych w wieku szkolnym w powiecie drawskim,
- wydawanie orzeczeń dla uczniów zagrożonych niedostosowaniem społecznym,
i niedostosowanych społecznie,
- spotkania z asystentkami i kuratorami rodzin w sprawach dotyczących ofiar przemocy i osób przemocowych,

- udział w przesłuchaniach sądowych pracowników poradni dotyczących stosowania przemocy wobec członków rodzin.

- **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Złocieniec również realizowała swoje ustawowe działania, przyjmując 34 osoby skierowane z posiedzeń grup roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego o objęcie wsparciem psychologicznym, pedagogicznym lub terapeutycznym uzależnień. Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych biorą udział w posiedzeniach grup roboczych ZI, które mają na celu diagnozę sytuacji i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, uwzględniając istniejące okoliczności decyduje wówczas o kierunku podejmowanych działań. GKRPA współpracuje również z policją, Miejsko – Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Złocięcu w celu integrowania działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Członek Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Złocięcu, Pani Renata Lebiecka rozpisała projekt socjalny „Przemoc w rodzinie wobec osób starszych”. Współprowadziła zajęcia informacyjno-edukacyjne z zakresu występowania przemocy w rodzinie i uzależnień. Jednocześnie informujemy, że jeśli w trakcie posiedzeń GKRPA, a także przyjęć w ramach Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego dla osób uzależnionych od narkotyków oraz członków ich rodzin wynika lub zachodzi podejrzenie występowania zjawiska przemocy zarówno wobec sprawców jak i ofiar przeprowadza rozmowy wspierające, motywujące oraz przekazuje informacje o zagrożeniach związanych ze stosowaniem przemocy, a także o punktach gdzie można uzyskać wsparcie i pomoc w przedmiotowym zakresie.

- **Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Nike”**

Celem działalności stowarzyszenia jest propagowanie na zewnątrz trzeźwości zmiany obyczajów w kierunku osiągnięcia pełnej abstynencji oraz edukacja społeczności lokalnej. Pełnienie roli środowiska alternatywnego dla osób uzależnionych od alkoholu, organizowanie spotkań integracyjnych, rajdów, wyjazdów na trzeźwosciowe złoty itp. W ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie stowarzyszenie zapewniło wsparcie w formie trzech grup

wsparcia:

- **Al Anon**, która funkcjonuje w formie mityngów czwartkowych w godz. 17.00 – 19.00. Przy grupie wsparcia funkcjonuje telefon o numerze 882 489 515.

- **AA** – spotkania w tej grupie wsparcia odbywają się w poniedziałki i piątki w godz. 17.30 – 19.00.

W poniedziałki prezes stowarzyszenia, Pan Waldemar Piłaciński prowadzi grupę wsparcia dla osób uzależnionych, osób, które są na początku drogi do trzeźwienia. Wsparcie otrzymuje każda osoba zarówno w grupie, jak i kontakcie indywidualnym, która zwróci się o wsparcie i pomoc. Przy stowarzyszeniu czynny jest telefon o numerze 663 724 723.

- **Złocieniecki Ośrodek Kultury**

ZOK realizował zadania gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie poprzez:

- organizację kół zainteresowań, sekcji i zespołów artystycznych, spektakli, koncertów i wystaw,
- wychowanie przez sztukę – edukacja kulturalna i filmowa,
- poszukiwanie alternatywnych sposobów spędzania czasu wolnego przez dzieci, młodzież i dorosłych,
- kształtowanie i wzmacnianie alternatywnych sposobów właściwych zachowań.

3. Umożliwienie podnoszenia kompetencji osób pracujących z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie lub osobami stosującymi przemoc.

Dzięki integralnym działaniom i aktywnym zaangażowaniu wszystkich instytucji biorących udział w realizacji programu w celu zapewnienia im profesjonalnej pomocy interwencyjnej i podnoszenia kompetencji zawodowych organizowano warsztaty i szkolenia.

Lp	Temat szkolenia	organizator
1	„Praktyczne aspekty interwencji wobec osoby doświadczającej przemocy i sprawcy przemocy. Warsztat: rozmowa z osobą doświadczającą przemocy	MGOPS

	w rodzinie i osobą podejrzaną o przemoc”	
2	„Procedura odebrania dziecka z rodziny + procedura „Niebieskie Karty”	MGOPS
3	Procedura „Niebieskie Karty”	POLICJA
4	„Dziecko jako ofiara przemocy”	MGOPS
5	Szkolenie z zakresu prowadzenia procedury „Niebieskie Karty” - ustalenia pokontrolne	MGOPS

Szkolenia te umożliwiły systematyczną edukację, poprawę koncentracji na ważnych celach i zadaniach, umożliwiły sprawniejsze odnalezienie się w sytuacjach nagłych, niezaplanowanych i kryzysowych, usprawnia się jakość świadczonych usług w zakresie przemocy przez instytucje do tego zobowiązane i uprawnione, a także komunikowanie i wymiana informacji między służbami.

4. Rozwój infrastruktury podmiotów udzielających pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, oraz podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług.

Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.

Gmina Złocieniec nie prowadzi ośrodków wsparcia. W latach ubiegłych i do chwili obecnej aby zabezpieczyć w sytuacji kryzysowej ofiarę przemocy Zespół Interdyscyplinarny może korzystać z hostelu przy ul. Kościelnej 2 w Złocięcu. Wśród pracowników Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej mamy dwie osoby, które wchodzi w skład Komisji Mieszkaniowej działającej przy Urzędzie Miejskim w Złocięcu co pozwala zadbać o potrzeby mieszkaniowe rodzin z problemem przemocy. W 2017r. jedna rodzina (matka z dziećmi) otrzymała samodzielne mieszkanie z zasobów gminy. Wnioski o przydział mieszkania w rodzinach, w których wystąpił problem przemocy są rozpatrywane w pierwszej kolejności. Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Złocięcu utworzył stronę internetową

<http://www.mgops.zlocieniec.pl/przeciwdzialanie-przemocy.html>, na której udostępnia niezbędne informacje gdzie osoba doznająca przemocy może znaleźć wsparcie. Został uruchomiony telefon alarmowy na potrzeby zespołu interdyscyplinarnego – całodobowo, przez wszystkie dni tygodnia: 662 723 725.

W dalszych działaniach na kolejne lata realizacji programu przewiduje się również uruchomienie grupy wsparcia dla osób doznających przemocy.

5. Zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej osobom doznającym przemocy w rodzinie, a także osobom stosującym przemoc w rodzinie.

W ramach doskonalenia działań profesjonalnej pomocy ważne jest udzielanie pomocy psychologicznej osobom stosującym przemoc. Uważamy, że podejmowanie działań interwencyjnych bardzo często jest niezbędnym czynnikiem doprowadzającym osoby stosujące przemoc do szukania pomocy psychologicznej, rozważania zmiany swojego zachowania, poszukiwania innych możliwości rozwiązywania sytuacji konfliktowych w rodzinie. To właśnie wyraźne reakcje ze strony innych członków rodziny, znajomych, sąsiadów, czy też przedstawicieli służb społecznych często stanowią pierwszy poważny sygnał dla osoby stosującej przemoc, że bez względu na to kto ma "rację", używanie przemocy jest problemem samym w sobie. Jest przestępstwem, za które całkowitą odpowiedzialność ponosi osoba, która tak się zachowuje. Jesteśmy pewni, że właśnie konsekwencja w działaniu ze strony pracowników policji, pracowników socjalnych, asystentów rodziny, kuratorów, pracowników oświaty i służby zdrowia i innych osób zaangażowanych w działania może być tym czynnikiem, który ułatwi osobie stosującej przemoc podjęcie decyzji o zmianie swojego zachowania. Nawet jeśli na początku motywacja osoby stosującej przemoc odnosi się jedynie do uniknięcia dalszych kłopotów związanych z działaniem przedstawicieli służb społecznych. Osoba, która poddana jest utrwalonej przemocy w rodzinie nie ma szans na samodzielne wyrwanie się z pułapki. Dlatego sprawą szczególnej wagi jest działanie różnych instytucji i organizacji, zajmujących się udzielaniem pomocy. Ważne jest szybkie i skuteczne reagowanie na przemoc w rodzinie. Istotą działań interwencyjnych jest zatrzymanie przemocy „tu i teraz”, zapewnienie bezpieczeństwa poszkodowanym oraz udzielenie doraźnej pomocy. Działania te najlepiej jak podejmowane są przez wiele służb współpracujących ze sobą na rzecz powstrzymania przemocy.

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych, niejednokrotnie pozbawionych możliwości ochrony przed przemocą chociażby z powodu fizycznej zależności od opiekuna, który jest jednocześnie źródłem krzywdy i cierpienia, zależności materialnej, izolacji, braku świadomości swoich praw powinno się poszerzać działania edukacyjne, nie przyzwalać społecznie na złe traktowanie, na przemoc wobec starszych i niepełnosprawnych. Ludzie starsi i niepełnosprawni stanowią grupy izolowane i często nieakceptowane, spychane na margines życia społecznego, które nie nadążają w sensie fizycznym i mentalnym. Zdarza się również, że pomoc to działanie o charakterze interwencyjnym, podejmowane w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia. Tak jak w przypadku każdego innego rodzaju przemocy, bardzo ważna jest profilaktyka i edukacja aby od najmłodszych lat uczyć się, że ludzie chorzy, niepełnosprawni, upośledzeni umysłowo są inni, ale to nie znaczy, że gorsi. Pomoc to również tworzenie miejsc, gdzie osoby starsze i niepełnosprawne mogą wzajemnie ze sobą obcować. Takimi miejscami w gminie Złocieniec są: Uniwersytet Trzeciego Wieku, Związek Emerytów i Rencistów czy organizacje kościelne.

III. FINASOWANIE PROGRAMU

W ramach budżetu Gminy Złocieniec nie ma wyodrębnionych środków na realizację zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Wydatki poniesione na ten cel, to środki własne MGOPS. Zabezpieczono również materiały biurowe i pokryto koszty prowadzenia korespondencji. Na potrzeby funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego, spotkania grup roboczych z osobami uwikłanymi w przemoc wydatkowano kwotę 322,79zł na poczęstunek (woda mineralna, kawa, herbata i ciastka). Prowadzone szkolenia opierały się na środkach finansowych MGOPS jak również podmiotów realizujących zadania przeciwdziałania przemocy. Nadmienić należy, że osoby zaangażowane w realizację zadań wynikających z przeciwdziałania przemocy nie otrzymują w dalszym ciągu z tego tytułu wynagrodzenia.

Szkolenia w temacie przemocy w rodzinie realizowane głównie są przez podmioty zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy. Szkolenie dla całego Zespołu Interdyscyplinarnego zostało zorganizowane w 24 stycznia 2017r.

Odbyły się dwa szkolenia dla kadry kierowniczej województwa zachodniopomorskiego jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, na których podejmowana była tematyka

przeciwdziałania przemocy. W 2017r. bazowaliśmy na ulotkach, broszurach i materiałach pozyskanych z zewnątrz. Opracowaliśmy również aktualną ulotkę informacyjną na potrzeby mieszkańców naszej gminy (wykonanie i środki MGOPS).

W budżecie MGOPS na 2017r. ujęto środki na zatrudnienie psychologa na umowę zlecenie 24.000zł. W potrzebie zatrudnienia psychologa jako wsparcie pracowników socjalnych, uwzględniono jego zaangażowanie również w działania związane z przeciwdziałaniem przemocy. Ogłoszony został nabór na to stanowisko, jednak nikt nie złożył oferty. Działania dotyczące zatrudnienia psychologa zostaną ponowione w 2018r.

IV. WNIOSKI NA DALSZE LATA REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU

Podsumowując, zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Gminy Złocieniec były realizowane na większości niezbędnych poziomów. Ważnym atutem jest praktyka w zakresie funkcjonowania Zespołu, co owocuje w jakości współpracy między poszczególnymi elementami systemu w gminie. Skoordynowana praca asystentów rodziny, pracowników socjalnych, policji, GKRPA, pedagogów z członkami Zespołu Interdyscyplinarnego i innymi instytucjami zaangażowanymi w działania ma na celu interdyscyplinarność, która jest istotnym czynnikiem zwiększającym skuteczność rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy domowej. Mając na uwadze skalę zjawiska, koniecznym staje się rozważenie możliwości utworzenia dodatkowego punktu interwencji kryzysowej świadczącego pomoc: psychologiczną, prawną, psychoterapię. Praca z rodziną w zakresie pomocy społecznej, wspierania rodziny i przeciwdziałania przemocy w rodzinie wymaga wzmocnienia kadrowego. Zasadnym jest wzmocnienie działań skierowanych do sprawców przemocy, w tym w zakresie programów korekcyjno - edukacyjnych, oraz działania o charakterze motywacyjnym.

Rok 2017 był trudny, wiązał się z nieobecnością, z powodu długotrwałej choroby przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego w związku z czym część planowanych działań nie została zrealizowana (w tym głównie dotyczące spraw organizacyjnych funkcjonowania zespołu). Planowane działania będą realizowane w roku 2018 i w latach następnych. W 2017r. działania skupione były głównie na prowadzonych procedurach związanych z założonymi „Niebieskimi Kartami”, pracy z osobami i rodzinami uwikłanymi w przemoc w oparciu o współpracę ze wszystkimi podmiotami realizującymi zadania związane

z przeciwdziałaniem przemocy i ochroną osoby doznającej przemocy i praca z osobą stosującą przemoc.

Zdajemy sobie sprawę, że konieczność mierzenia się z problemami przeciwdziałania przemocy wymaga zaangażowania, fachowej wiedzy osób realizujących zadania, istotne jest zrozumienie potrzeb i sytuacji w jakiej realizowane są powierzone Zespołowi Interdyscyplinarnemu zadania (dyspozycyjność członków ZI, jak również dodatkowe ich zaangażowanie bez wynagrodzenia). Aby funkcjonowanie systemu przeciwdziałania przemocy zapewniło wysoką skuteczność i efektywność podejmowanych działań, jak również odpowiednią kompleksowość i komplementarność działań istotne jest wspieranie i stymulowanie jego rozwoju. Doświadczenia praktyków pokazały, iż z przemocą w rodzinie należy mierzyć się zespołowo i interdyscyplinarnie.